

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 48.

6 Decembre, 1898.

MOMENT DE RECULEGERE

In Ungaria atmosfera politică e plină de electricitate. Tună și fulgeră. Furtuna crește, și mulți copaci de ai lui Arpad sunt amenințați cu desrădăcinare. Insuș baraca hegemoniei maghiare poate fi prăbușită; ea trosnește deja în toate încheieturile ei. Se pare, că are să fie o furtună năpranznică. Prea n'a mai plouat de mult pe acolo. De treizeci și atîția ani. După secete atît de îndelungată, furtuna se ivește la sigur

Pe asemenea vremuri, nu e bine, ca cei ce au comune interese de apărut, să continue a alimenta resentimentele dintre ei. O spunem aceasta cu privire la noua fază de recriminări și zizanii dintre frații de peste munți. Vedem cu mîhnire, că mulți dintre ei nu-și dau seamă de un lucru: Că nu o perpetuă ceartă între ei, poate fi menirea ziarelor pe care ei le conduc.

Acum trei ani, se produsese o criză în partidul național de peste munți. Cauzele ei fuseseră aici și în parte acolo. După altercațiuni violente, situația începu a se limpezi: partidul național de acolo se scindă în două tabere, una cu înclinări pentru un partid de aici, cealaltă cu înclinări pentru celalalt partid de aici. Și luptele partidelor noastre se repercutau mereu în presa celor două tabere de acolo.

Au intervenit mai mulți bărbați de inimă

spre a se pune stîrșit desastroasei înrîuriri a politicei noastre militante în politica națională de peste munți. Intervențiile au rămas fără efect. Scisiunea se desvoltă înainte, abisul se lărgește. Politicianismul nostru, cu toate cusururile sale, se înfipse de a binele și peste munți. Lupta încetă un moment în presă, spre a se purta pe sub mînă. Deodată ea fu redeschisă în ziare și ea continuă. Tema e aceeași: «trădarea». Acum în urmă s'a pus chestia «adevăraților trădători»

E adînc regretabil, că frații de peste munți nu înțeleg, că dacă trei ani de arîndul ei n'au reușit să curme certurile, cauza e că au adoptat și ei diviziunile politicei noastre militante. Dacă aceste diviziuni ne sdruncină pe noi, cari avem o țară liberă, cum să nu le prăpădească lor întreaga organizațiune politică?

Unii și alți comit greșelile pe cari și le reproșează reciproc. Si precum pare o absolută imposibilitate, ca liberalii și conservatorii noștri să fuzioneze, tot ast-fel pare cu neputință o apropiere între partidele de peste munți.

Iată unde a înpins, în mare parte, al nostru politicianism lucrurile de peste Carpați!

Noi știm un lucru: în nici un cas, azi nu se poate stabili exact măsura răspunderilor. Aceasta, istoria nepărtinitoare o va putea face. *Peccatur extra et intra muros*: iată ce trebuie să se admită dintr'o parte și

dintr'alta. Și admițându-se aceasta, frații noștri ar trebui să găsească în aceste momente forța, de a-și stăpîni pasiunile și de a privi lucrurile *din punctul de vedere al principiilor ce le sunt comune.*

Cîteva măcar trebuie să le fie comune. Pe această comunitate este necesară și indispensabilă o apropiere.

Și alte partide se luptă între ele și se învinovătesc cu vorbe amare. Dar ori de cîte ori momentul o cere: ele depun armele cu care se combat reciproc, și iau în mînă armele menite a fi îndreptate în potrivea adversarului comun.

Oare să nu fie aceste vremuri de vijelie dintre Unguri, un imperativ categoric pentru Români de a se face zid, fie și numai pentru moment, în fața dușmanului comun?

Ne permitem a pune această simplă întrebare cu toată dragostea pe care o avem pentru cauza română de peste Carpați.

Verax.

ORIZA DIN UNGARIA

Depeșile ce sosesc în timpul din urmă dela Budapesta și Viena ne arată, că anarhia politică dela Viena s'a propagat la Budapesta și a luat aci proporții chiar mai mari decît în rezidența împărătească.

Acuma un an, Camera dela Viena resuna de lovituri tactice de scaune și sertare, de trompete de copii și de fluerături cu și fără instrumente. Scandalul luă proporțiile unei rebeliuni, și victima ei fu contele Badeni. De atunci, Nemții se mai calmară; își puseră iarăși mănuși și făc contelei Thun cu ochiul, — doar le va întinde o punte să treacă de partea guvernului. Dar acest conte încăpăținat nu se prea grăbește, iar Nemții continuă a se purta

mai bine, în nădejdea că în cele din urmă tot li se va înlesni o onorabilă apropiere de cașcavalul puterii. Căci și acolo guvernămîntul e un fel de magazin de cașcavaluri, cu deosebirea numai că acestea se numesc acolo «*Fleischtöpfe*» ceea ce pe românește însemnează «oale cu carne.»

În acest interval, kossuthiștii dela Budapesta țin să dea ei reprezentațiuni de acrobați și echilibriști, mai ales că terorismul lui Bánffy le-a dat suficient prilej spre a preface Camera într'un circ. Bánffy le promisese anul trecut; că dacă pînă la 1 Ianuarie 1898 Camera austriacă nu va vota reînnoirea compromisului economic cu Ungaria, el va lua măsuri spre a institui autonomia vamală a Ungariei. Dar deși el este baron, el nu admite că «nobleța obligă», și de aceea se face acum ca și cînd în enunțiațiunea sa din anul trecut nici nu s'ar fi gîndit măcar la vr'o autonomie vamală.

Această felonie a exasperat pe toți adversarii săi, pe *Kossuthiști*, *Populari* și *Apponyiști*. Toți și-au dat minile și au jurat resturnarea ex-pășalei dela Bistrița Năsăud. Și acești adversari aveau și alte motive pentru această a lor hotărîre. Bánffy îi prăpădisese în ultimele alegeri; firește că numai cu ajutorul jandarmilor și a banului. Ei nu au uitat și nu pot, uita violențele acestor alegeri. E deci explicabil, că ei caută acum ca să-și răsbune. De aceea cer capul primului ministru. Inaugurară deci o campanie de obstrucționism parlamentar în contra votării bugetelor și a reînnoirii compromisului economic cu Austria.

Baronul Bánffy văzînd că o să-l apuce sfîrșitul lumii, fără îndemnitare și fără măcar un compromis provizor cu Austria, și că ast fel va fi nevoit a governa în chip absolutist, se adresă marelui meșter în tragerea șforilor, bătrînului și cinicului *Tisza*. Acesta găsi repede o eșire. El puse pe

mamelucii guvernamentali să iscălească o hirtie, prin care ei asigură pe Bánffy, distribuitorul lor de favoruri bănești, de deplină lor încredere chiar și dacă va fi nevoit a governa în chip absolutist. Din această cauză, colosală inverșunare în taberele opoziției. Situația Baronului se mai înăspri grozav prin faptul, că în acest timp îl părăsisă rînd pe rînd: *Iosipovich*, ministrul Croației-Slavoniei la Budapesta, *Szilágy*, președintele Camerii, *Láng*, vice-președintele și vr'o 23 de liberali de marcă, cei dintii își deteră demisiunea din funcțiunile pe cari le ocupau, iar ceilalți eșiră din partidul liberal. Opoziția jubilează. La prima ședință după aceste demisiuni, îl ia la respăr pe prim-ministru, îl înjură, îl flueră, îl scuipe, tăbărește asupra lui să-l ia la bătăi ș. a. m. d. Mai rău ca opoziția germană dela Viena. Atunci satrapul proroagă Camera pe opt zile și pleacă la Viena, de unde se întoarse cu noi dovezi de încredere din partea împăratului.

La ce fi va folosi această încredere, se întreabă lumea. Căci sentimentul general este, că el trebuie să plece.

Coroană nu-l lasă; el nu vrea: deci o nouă ciocnire între el și opoziție pare inevitabilă.

Opoziția speră, că silind pe Bánffy se retrace, Împăratul va chema în fruntea guvernului pe *Szilágy*, *Csáky* și alți ambițioși și utopiști *ejusdem farinae*.

Un asemenea guvern ar însemna, că Împăratul ar dori ca actualul sistem politic să continue în Ungaria mai departe.

Nu se pare însă deloc probabil, ca Împăratul să o dorească aceasta.—

În ori-ce cas, în timpul cel mai apropiat se prevăd mari schimbări în Ungaria și Austria, schimbări cari nu pot să rămână fără influență asupra soartei Românilor și a celorlalte națiuni din imperiul habsburgic.

PRESA DESPRE CRIZA MAGHIARA

Țicem criză maghiară, pentru că de fapt acuala criză din Ungaria privește pe *Maghiari*, exclusiv pe ei. Pentru naționalitățile de acolo nu poate să vină o epocă mai tristă ca cele de pînă acum. S'ar înșela deci cel ce ar crede că și de astădată, ca de multe alte ori, n'ar fi în definitiv vorba, decît de o simplă criză ministerială. Nu, vorba e de o criză a întreg actualului sistem de guvernămînt din Ungaria, de o criză parlamentară și constituțională: *politica Maghiarismului a dat faliment*, și o minune ar trebui să se întimple, ca Maghiarii să scape de astă dată de consecințele enormelor lor greșeli, comise timp de peste treizeci de ani.

Presa germană, chiar cea care stă în serviciul Maghiarismului, e unanimă întru a zugrăvi în culorile cele mai negre actuala situație din Ungaria.

Neue freie Presse dela Viena, un organ ce apără cu mai multă căldură cauza Maghiarilor decît a Austriacilor și a Germanilor, se vaită amarnic și prevede că partidul liberal din Ungaria are să fie decimat în această luptă. Organul înaltei finanțe ovreiești se teme chiar de o strivire a constituției maghiare.

«*Deutsches Volksblatt*», după ce arată ce critică e situația în Ungaria, zice:

«În Ungara nu se va putea ivi posibilitatea unei însănătoșiri a stărilor publice, decît după ce actualul sistem de brutalitate și perfidie se va frînge, după ce va exista o reprezentațiune a poporului din care milioane de cetățeni nu vor mai fi excluși numai pentru că nu aparțin la rassa hegemonilor maghiari.»

Organul antisemit dela Viena crede, că trebuie să se facă naționalităților loc în parlament, căci numai atunci se va putea încheia un nou compromis cu Ungaria.

El continuă apoi zicind :

«*Intreg imperiul e bolnav de o grea criză ; dincoaci și dincolo de Laita totul împinge spre o soluțiune, spre o hotărîre* »

Dintre foile maghiare, cităm pe *Budapesti Hirlep* care zicea mai deunăzi :

«*Actualele stări din parlamentul nostru sunt paroxismul său. Națiunea noastră, înțepenită, e scuturată de friguri ; în aceste friguri se sbate și se sbuciumă și parlamentul nostru. Aceste friguri sunt simtoamele pie-miei : sîngele națiunii este otrăvit. Aceasta nu e boala Camerii, ci a națiunii. Națiunea noastră zace, plină de bube, apatică între Carpați și Adria, dar inima ei, organul sîngelui ei otrăvit, se sbate în strada Alexandru (în Camera).* »

Da, are dreptate ziarul din tabăra dușmană : sîngele națiunii maghiare e infectat. Diagnosticul e exact, și felicităm pe doctorii dela *Budapesti Hirlep* pentru că au recunoscut atît de bine boala Maghiarismului : *piemia politică*. Decît, ei vor mai trebui să știe un lucru : că *piemia e o boală letală*, adicătelea, că acela care e cuprins de ea se duce repede spre perire. Un sînge astfel infectat, nu se mai face normal, afară de casuri excepționale, cînd corpul e viguros. Din nenorocire, corpul Maghiarismului e decrepit și în momentul, cînd îi se vor lua peptoanele artificiale : bugetele, acest corp are să intre în decompoziție. Vorbim *politicește*. În această ordine de idei, Maghiarii ar face bine să-i îngrijască din timp, ca să li se facă cel puțin o înmormintare mai cum se cade. Măcar atîta mîngîiere să aibă . . .

Ei o pătesc ast-fel ca toții băețoi cei sburdalnici și risipitori de puteri, cari sar mereu toate gardurile pînă se înțepă și-și otrăvesc sîngele.

Flere possumus, sed juvare non.

De altcum constatări de acestea fac mai toate ziarele ungurești.

E curios, că a noastră presă parcă nici habar nu are de excepționala însemnătate a evenimentelor din Ungaria. Ziarele noastre continuă, cu o imperturbabilă seninătate, a informa pe cetitorii lor despre toate guturaiele lui *Picquart* și despre toate visurile doamnei *Dreyffus*.

Ne mirăm, de altcum, că și o parte din presa românească de peste mînti, desconsideră aceste evenimente, și în loc de a le da importanța ce le cuvine, se preocupă cu un exces de zel, de actualele frămîntări ale politicei noastre militante.

Nu aici, ci la Viena și la Budapesta să ne îndreptăm acum privirile, căci ceea ce se petrece acolo poate avea incalculabile urmări pentru chestiunea națională.

M. . . .

NOUL COMITET AL SECȚIUNEI

Duminecă avu loc în capitală adunarea generală a Secțiunei de București a Ligii.

De față era mult mai multă lume decît ce se putea aștepta în aceste vremuri critice pentru mișcarea națională.

Președintele Secțiunei, d. *St. Periețeanu-Buzău* salută pe membrii întruniți și le expune, într'un discurs bine simțit, mersul general al Secțiunei în anul expirat. Președintele accentuează *independența* pe care și-a știut-o păstra Liga și pe care ea își ține de datorie sfîntă a o păstra și de aci înainte *față cu ori și ce fel de înrîurire a politicei militante din țară*. Liga este și trebuie să fie a Românilor, iar nu a cutărui sau cutărui partid politic. Situația ei materială actuală nu este tocmai ideală, e deci de datorie membrilor ei și a

comitetelor, să-și dea silința și cu puteri unite să tinză a o ridica la nivelul dorințelor generale.

După d. Periețeanu-Buzău, se dă, de către d. I. G. Boambă, casierul secțiunii, cetire raportului financiar din care se constată, că *incasările din acest an au fost superioare față cu cele din anul trecut* ceea ce se explică din faptul că și *numărul membrilor Ligii a crescut în acest an.*

Toate aceste constatări au fost primite, întocmai ca discursul de deschidere al președintelui, cu vii aplause din partea adunării.

Se procedează apoi la *alegerea noului comitet* al Ligii.

S'au ales Domnii:

G. I. Boambă

G. G. Bursan

Nicolae Cosăcescu

S. Periețeanu-Buzău

Pană Pencovici

Pandele Terușianu

Tudoriu Loc. Colonel.

Din parte-ne, îi felicităm pentru această manifestare de încredere din partea Ligii, și le dorim ca și succesul activității d-nealor să fie tot atît de real, pe cît de patriotice le sunt intențiunile.

G. G.

Politica externă a Austro-Ungariei pe drum...

Cășa îți vine să zici, cînd citești de noul succes pe care l'au obținut la Viena Maghiarii. Foile lor ne anunță în ditirambice articole că guvernului maghiar i-a succes a îndupleca pe împăratul să-și dea consentimentul ca în tot timpul, cît acesta va petrece în Pesta sau la Gödöllő, să se mute și contele Goluchowski dela Viena, dimpreună

cu arhivele ministerului de externă, la Pesta

Cu alte cuvinte, ori de cîteori monarhul va merge în Ungaria, va trebui să pornească și contele Goluchowski, ori vrea ori nu vrea, la drum, ca ast-fel să se mai calmeze patrioticeștile bătăi ale inimilor maghiare.

Și cînd te gîndești că cercurile politice dela Viena se plîng mereu de insolenta Maghiarilor!

Dar cum nu ar fi aceștia insolenți, dacă ei n'au decît să manifeste o dorință și ei numai decît au satisfacțiunea de a o vedea îndeplinită?

Este un dor vechiu al maghiarilor de a maghiariza afacerile comune dintre cele două țării și de a acapara ei singuri politica exterioară a monarhiei.

Nu-i vorbă, ei au fost într'un timp stăpîni pe ea. A urmat apoi o vreme, în era lui *Kalmoky*, cînd influența lor a fost simțitor redusă. Dar acum ea iarăș crește și amenință a deveni covîrșitoare, mai ales dacă se va adeveri știrea despre siluirea contelui Goluchowski de a dirija dela Budapesta politica externă a împărăției habsburgică.

Dar ea pe măsură ce va crește din nou această înrîurire maghiară asupra politicei externe dela Viena, se vor înstrăina și națiunile dela porțile orientului de monarhia austro-ungară. Dacă se simte azi d. p. în România oare-care simpatie pentru Austria, aceste simpatii vor dispărea numai decît, îndată ce se va simți la noi că iarăși Maghiarii sunt tari și mari în politica externă a împărăției vecine. Și așa ar fi și în alte State. Căci maghiarii au înțeles un lucru: și au atras o ură înverșunată în toate Statele din prejurul imperiului.

Tocmai de aceea ni se pare foarte problematică pretinsa isbîndă a Maghiarilor.

AMNESTIE MILITARĂ ÎN AUSTRIA

Cîteva zile înainte de aniversarea a cincizecea a urcării Împăratului Francisc Iosif pe tron, a apărut în foile oficiale din Austria un decret imperial, care proclamă amnestie generală pentru diferitele delictе militare: lipsă dela serviciul militar, dela concentrări, desertiune etc.

Această amnestie privește armata comună austro-ungară. Ea se referă dară și la ostașii ce se recrutează din țara ungurească și din Transilvania, — cu toate că, după mult trîmbițata concepție maghiară, serbările acestei aniversări nu ar fi privind și Ungaria, deoarece e vorba numai despre urcarea pe tron a *Împăratului*, iar nu și a *regelui* — maghiar. Dar chestia asta o vom discuta cu altă ocașie.

Fapta împăratului e nobilă și ea va aduce pacea și liniștea în multe sute de familii, în mii de suflete nenorocite.

Este însă neexplicabil, de ce se face totuș o distincțiune între armata teritorială austriacă (*landwehr*) și cea ungurească (*honvezime*). În decret se spune adică, că de clemența monarhului vor beneficia și ostașii din *landwehr*-ul austriac, nu vor beneficia însă cei din *honvezime*.

E evident, că această deosebire se face numai spre a se produce aparența ca și cînd s'ar fi făcut întreg cheful Ungurilor de a mărgini jubileul monarhului la Austria.

Destul de trist, că se continuă și în aceste zile cu nefasta politică de concesiuni față de maghiari.

În *honvezime*, majoritatea soldaților nu sunt Maghiarii, ci fii de ai Românilor, Slovacilor și Germanilor din Ungaria.

Aceste popoare nu împărtășesc de loc punctul de vedere maghiar. Ele sunt *imperialiste* și ar fi serbat cu bucurie dinpreună cu națiunile din Austria jubileul monarhului comun. Dar nu, ele nu înseamnă

nimic. Nici azi măcar! Ele nu sunt considerate decît ca material de recrutare și de exploatare pentru gloria Maghiarismului!

Este deci foarte problematică valoarea amnestiei proclamate cu această ocașie.

SUSPENDAREA DIETEI MAGHIARE

«Ceea ce au privit pînă la capăt ședința de azi, și-au procurat o amintire pe întreaga lor viață, căci martori au fost ai unei zile, în care anarhia parlamentară s'a arătat în toată sălbătecia și desfrînarea ei și în care a trebuit să se pună capăt repedei lățiri a pustiitorului foc prin amînarea pe o săptămînă a parlamentului». . . ast-fel își începu ziarele maghiare raportul despre ședința dela 10 c., a Dietei.

Era să fie alegerea noului president, vice-presidentul *Láng*, după ce confera de mai repetite ori în odaia miniștrilor cu aceștia, mai cu diferiți deputați pe la ganguri, intră palid pe la 11 ore în sală cu pălăria în mînă, îl bagă sub masă, se apucă de clopoșel, dar nu isbutește nici pe un moment a face liniște, căci opoziția cum zări pe Bánffy intrînd în sală, îl primește cu un orcan de strigăte și sbierături încît tremurau ferestrele.

«Iacă trădătorul de patrie! Afară cu el! Cară-te obraznicule! De ce nu-ți dai demisia?»

Astfel i se strigă lui Bánffy.

Corul — zice un raport — așa de înspăimîntător a fost încît pe ori cine îi cuprindeau fiori; publicul din galerie cu spaimă mare se uita jos, așteptînd în ori-ce moment catastrofe. . . .

Vice-presidentul folosînd vr'o două secunde mai puțin sgomotoase, se roagă strigînd cu toată puterea plămînilor: «Și așa nu voi mai sta aici decît vr'o două zile, mă rog de nițică liniște».

«Fie — răspunde orcanul — dar numai de dragul persoanei d-tale.»

Láng cetește numele deputaților eșiți din elubul liberal și cari și-au dat și demisia din comisiunile parlamentare. Un deputat interpelează despre ținerea târgului de țară într'un orașel mic — isbucnește un ris colosal, apoi iarăși furtună, astfel în cît *Láng* suspendă imediat ședința pe 10 minute, dar pauza se prelungește peste jumătate de oră. În timpul acesta miniștrii hotărîră *amînarea ședințelor dietei pe baza împuternicirii M. Sale*, pe care *Fejerváry* o adusese încă Joi, prin urmare au umplut numai locul și datul decretului regesc, adică «*Schönbrunn*» și «*10 Decembrie*», precum și durata amînării.

După o așteptare din cele mai încordate revine *Láng* tot cu pălăria în mină, și mai palid, aproape enervat, cum zărește însă pe *Bánffy*, opoziția începe o larmă și mai infernală, cu gesticulațiuni amenințătoare aruncîndu-i neîncetat epitetele și provocările mai sus amintite. În mijlocul zaverii enorme *Láng* strigă: «*Imi dau demisia.*» Se face pe o clipă liniște deplină.

Va să zică numai este cine să presideze căci al doilea vice-president *Kardos*, lipsește fiind greu bolnav. Urmînd tîmbălăul enorm, *Láng* declară a duce ședința pînă la capăt, deși e cu totul istovit, desgustat. Deodată se scoală *Bánffy* să vorbească, dar opoziția întetește și mai grozav orcanul.

«*Nu vei vorbi. Afară cu el! Cară-te!*» *Bánffy* stă nemișcat, palid, ca stîlp, ba chiar cu un mic zimbet ironic pe buze; ținînd spaima aceasta cîteva minute, *Bánffy* scoate din buzunar o scrisoare mare petcuită, arătînd-o opoziției. Îndată se știu că e decret de amînare; dar opoziția nu se potolește ci tot mai mult potentează furtuna. Buzele lui *Bánffy* se văd mișcîndu-se dar nu se înțelege absolut nimica; unul din miniștri chiamă pe stenografi să

vină înaintea băncii ministeriale; și acu se întîmplă următorul incident: din băncile stîngei extreme se scoală *Kubik* (unul din cei mai tineri, dar, cu o statură erculiană), și se *arepede însuriază drept înaintea lui Bánffy*; se oprește țintă, cu minile în buzunar, îl fixează țeapăn parcă pregătindu-se să palmuiască pe *Bánffy*. Toți tresar. Dar deodată din independiști trag pe *Kubik* îndărăt de poalele hainei; iar deputații majorității sărînd din bănci, alcătuesc un zid gros cu trupurile lor în jurul ministrului-president. *Kubik* e tîrit la locul său; se desvoltă un dialog de cele mai grave insulte între opoziție și majoritate, toată lumea crede, că se va întîmpla bătaie generală, ba se aud și strigăte: «*va curge de sigur sîngele.*» *Kubik* depărtat ciți-va pași se miră de ce le e frică oamenilor și caută a se întoarce către *Bánffy*, zicînd că voește numai să-l asculte dar nu răușește, nu doar în urma forței fizice, ci cedînd rugărilor, mai ales ale socrului său *Horánszky*.

Orcanul ține încă vre-o jumătate de ceas, în mijlocul căruia *Perczel*, întrerupt fiind la fie-care cuvînt, cetește rescriptul regal de amînare a dietei pînă la 17 c. Scenele scandaloase continuă, iar patriotismul deputaților isbucnește în *Kossuth nota*

DESPRE PRINCIPIUL DE NAȚIONALITATE, ca fundament al dreptului internațional, și despre principalele elemente cari constituiesc națiunea ⁽¹⁾

DE

VALERIAN URSEANU

(Urmare și fiine).

Este și mai surprinzător de a vedea publiciști de o netăgăduită valoare, cari laudă și critică în acelaș timp *principiul de naționalitate*, găsindu-l bun și folositor în unele împrejurări, rău în altele. «On a dit beaucoup de bien et

beaucoup de mal du principe de la nationalité, comme facteur du droit intérieur et des relations extérieures des Etats. A juger l'arbre par ses fruits, le principe de la nationalité a mérité les hommages qu'on lui a rendus lorsqu'il a servi à créer le royaume d'Italie et l'empire allemand. Pourquoi? Parce qu'il a été alors un instrument de civilisation et d'affranchissement, il tendait à unir non à deviser. Il supprimait des barrières au lieu d'en élever. Et il les supprimait entre des populations groupées presque sans mélange sur le même territoire et unies par la langue, par la race, par des traditions communes de grandeur et de souffrance. On peut en dire autant du mouvement qui a successivement arraché à la domination malsaine du gouvernement ottoman la Grèce, la Roumanie, la Serbie, de celui qui pousse les Arméniens de l'Asie Mineure à revendiquer les droits qu'ils tiennent du traité de Berlin. Mais aujourd'hui, ce qui se passe en Europe est donc différent. Le mouvement des nationalités, poussé au delà de son but, qui ne peut être légitime que dans la mesure où il est conforme au bien général de l'humanité, tend à devenir anarchique. Il en est surtout ainsi dans des Etats comme l'Autriche-Hongrie, où la limite géographique entre les différentes nationalités n'est pas nettement déterminée, où Allemands, Magyars, Tchèques, Italiens, Croates, Slovénes, Roumaines, Serbes, Polonais et Ruthènes se trouvent entremêlés, confondus, dans les mêmes villes, sur les mêmes territoires. Dans ces pays, l'application rigoureusement logique du prétendu droit des nationalités amènerait, dans le droit public, à imposer à l'Etat des conditions destructives de son existence, et dans le droit privé, à rétrograder jusqu'au système de la personnalité du droit, tel qu'il existait dans les premiers temps qui suivirent l'invasion des barbares. C'est ainsi que ce qui

avait été au début une source d'union, tend à devenir une source de discorde, et un danger pour la paix internationale (1).

Dar regretatul și judiciosul scriitor german Hornung (2) nu este de părerea publicistului belgian, nici nu urmează oscilantul metod al acestuia, cînd observă că: «La logique gouverne le monde, et il n'est pas loisible à personne de poser un principe en stipulant que c'est seulement pour tel ou tel cas. Les principes ont une valeur absolue et produisent nécessairement leurs conséquences».

Se obiectează că în Austro-Ungaria, populațiunile de rasă deosebită sunt așa de răspîndite și de amestecate unele cu altele, în cît ar fi imposibil să pui în aplicare principiul de naționalitate, fără a provoca slăbirea și chiar distrugerea Statului. O atare apreciere ni se pare exagerată. Dar chiar admitînd starea etnografică și consecințele unei asemenea stări, așadupă cum crede și judecă d. Rolin Jacquemyns, de aci putem oare deduce că nu este posibil a găsi mijlocul politic de a concilia autonomia desebitelor naționalități cu unitatea Statului? și că prin urmare unete populațiuni trebuesc sacrificate în interesul altora? Nu erau acestea ideile și sentimentele guvernului provisor belgian, care, cu ocasiunea răsboiului de secesiune, observă că: «au lieu de confondre les affections et le bonheur de deux peuples, elle ne mettrait (la conférence de Londres), en présence que des passions et des haines, elle ne ferait jailler de leur choc que guerre avec tous ses désastres» (3)

În numele libertății individuale, în numele dreptului public intern și extern al popoarelor culte și civilizate, se admite că un canton sau o provincie de cîteva zecimi

(1) G. Rolin-Jacquemyns, *Revue de droit international*, XXI, 1889, pag. 100.

(2) *Revue de droit international et de législation comparée*, vol. XVII, pag. 14. — *Civilisés et Barbares*.

(3) Whéaton.

de mii locuitori, după cum sunt deosebitele cantoane elvețiane, după cum este republica Andora și de S. Marino, după cum este Luxemburgul și principatul de Monaco, pot să constituie comunități politice și să se bucure de libertate și de autonomie, iar când populațiuni de milioane luptă și cer — în numele umanității și al dreptului internațional — să fie unite la neamuri de aceeași rasă, sau să formeze comunități autonome pentru conservarea naționalității lor, atunci acestea din urmă trebuie condamnate, sacrificate — în numele nu știu căror principii de drept — a rămâne pentru tot-d'a-una sub opresiunea acelor popoare trufașe, cari nu au alt titlu de cît *numărul*, și câte o-dată nici chiar acest din urmă avantaj, după cum sunt Ungurii (1), dar cari cu toate acestea tind în mod ocult sau pe față la nimicirea celorlalte naționalități.

Dar unde este în cazul acesta logica și justiția internațională? Și la ce ne-ar mai servi știința dreptului internațional, când dreptul celui mai tare ar fi singurul mijloc de a rezolva conflictele și neînțelegerile dintre popoare? Cei-ce susțin asemenea teorii ar trebui, pentru a fi consecinți cu ei înși-le, să susțină de asemenea că și populațiunile cari nu împărtășesc credințele religioase ale poporului domnitor să fie persecutate și constrinse a îmbrățișa religiunea și cultul lor, de vreme ce astăzi cultul și religiunea popoarelor moderne este sentimentul și conștiința naționalității lor.

Dacă plenipotențiarilor cari se reuniseră în conferință la Londra în 1830, ar fi împărțit vederile și sentimentele formulate de eminentul publicist belgian, dacă ar fi

(1) «Six millions de Magyars qui, au mépris de tout droit, prétendent faire la loi et la font à plus de neuf millions de Croates de Serbes, de Roumains, d'Esclavons de Ruthènes et même d'Allemands».

Histoire diplomatique de l'Europe, par M. A. Debidour, II, p. 563.

ținut mai mult seama de observațiunile guvernului olandes — care protesta contra desmembrării Statului — și mai puțin de căldurosul apel făcut de guvernul provisoriu belgian, care spera «que des sentiments de sympatie bien naturels pour les souffrances de la Belgique, ont déterminé la mission toute philanthropique dont les plénipotentiaires des cinq puissances se trouverent chargés»; dacă lucrurile s'ar fi petrecut altfel de cum doriau Belgianii și cerea dreptatea, fără îndoială că astăzi n'am avea fericirea de a număra o parte din *Provinciile-Unite ale Țărilor-de-jos* printre Statele prospere și independente din occidentul Europei.

Nu ne-ar surprinde când am vedea guverne și diplomați pronind expediente de oportunitate și de opresiune ca mijlocul cel mai nemerit în conducerea politicei exterioare și pentru rezolvarea conflictelor dintre națiuni; dar ne surprinde și ne întristează când vedem pe chiar unii dintre apostolii dreptului internațional că se pun în serviciul unei asemenea teorii. Dar ce să mai zicem, când popoare întregi vin să renege principiile în vîtutea cărora și-au creat o existență politică printre națiunile independente? Și dacă Belgia nu este în cazul acesta, avem din nenorocire pe Ungaria, care — după ce a fatigat Europa dela 1848 pînă la 1866 cu propagandele și reclamele sale de popor liberal și cavaleros, *nobilitas hungarica*, după ce — în luptele sale eroice — s'a pus sub stindardul principiului de naționalitate, pentru ca să poată provoca simpatia opiniunii publice și să atragă atențiunea bine-voitoare a marilor puteri, — astăzi când a reușit, grație evenimentelor, să se emancipeze, astăzi când este secundată și susținută de Austria, inamica sa de altă dată, astăzi stîșie și calcă în picioare stindardul cu care a triumfat, oprimă națiunile la cari făcea apel, când ea însăși era oprimată, și să sforțează, prin

mijloacele cele mai reprobabile, de a maghiarisa neamurile nemaghiare, și cari în Pannonia sunt mai numeroase și mai vechi decât populațiunile de rassă mongolică.

Dar guvernele înțelepte și prevăzătoare, oamenii de Stat, cari merită într'adevăr acest nume, trebuie să se fi convins că astăzi, când sentimentul de naționalitate s'a dezvoltat în așa proporțiuni în cît tinde neîncetat a cuceri împreună cu civilizațiunea popoarelor din lumea întreagă, și când el a prins rădăcini așa de puternice în conștiința națiunilor în cît să devie religiunea popoarelor moderne, astăzi repet, ori-ce încercare de desnaționalizare, este nu numai barbară și neumană, dar periculoasă și zadarnică. «Ailleurs, et surtout en Autriche-Hongrie, les nations parlent si haut, et dans toutes les langues à la fois, qu'il ne s'agit pas de les faire taire, mais tout au plus de gagner du temps. . . . Une prétention de l'Angleterre en Portugal, une note allemande en Suisse, soulèvent aujourd'hui plus de tempêtes que ne faisait jadis le séjour d'une armée étrangère. Chacun prend sa nationalité au sérieux et s'arme de son mieux pour la défendre. Tant il est vrai qu'en politique extérieure, le grand fait du siècle est la renaissance où le développement de l'esprit national». (R. d. d. M. 15, d. 93, p. 775 și 782). Și aceste observațiuni sunt atât de fondate în cît, după părerea judițiosului Renan, principiul naționalității cîștigă victorii chiar atunci când pare a fi învins. «Nous avons vu, de nos jours, l'Italie unifiée par ses défaites, et la Turquie démolie par ses victoires. Chaque défaite avançait les affaires de l'Italie; chaque victoire, perdait la Turquie; car l'Italie est une Nation, et la Turquie, hors de l'Asie-Mineure, n'en est pas une».

Cînd imperii ca Turcia, ca Austria, ca Rusia — cari au avut la dispozițiunea lor *timpul* și cel mai energic despotism — n'au putut să desnaționalizeze populațiunile cari

formau odinioară și cari mai formează și astăzi imperiul lor, un Stat de două mină ca Ungaria, și a cărei independență nu este încă consolidată, putea-va oare să desnaționalizeze, la finele secolului al XIX, deosebitele popoare cari locuiesc așa zisul teritor maghiar? Să aibă Maghiarii această credință copilărească (1)? Rău se va găsi poporul maghiar în ziua în care evenimentele îi va răpi această periculoasă și tristă iluziune. Nu sunt popoarele cari au să dispară înaintea despotismului, dar despotismul a perit și va peri totdeauna înaintea dreptului și a libertății.

A cui este vina dacă un Stat împeștriat și poliglot conține în sine germenii desunirii pe cari nedreptatea și tirania guvernelor îi fermentează? Vina și răul nu constă în acele molecule de viață politică și socială, dar a celor preținși patrioți, orbiți de înfusta pasiune a unui egoism barbar și anti-social, patrioții cari caută *ca plebea vagabondă să nu ia rang printre națiuni*, și se silesc să distrugă acei germeni, fără să ia seamă că prin acea procedare imprudentă și brutală compromit condițiunile de vitalitate ale Statului, aducînd cu timpului în descompunere corpul pe care voiesc să-l vindece și să-l întărească. Singurul mijloc de vindecare, cînd un Stat este compus de mai multe credințe și naționalități, și în cari conștiința națională s'a deșteptat și persistă, nu poate fi decât *justiția și libertatea*. Ele nu mai pot concilia și uni interesele oamenilor, iar nu *nedreptatea și despotismul*, cari dacă pot fonda pentru un moment State și Imperii

(1) Cu ocaziunea unor reprezentațiuni date în Pesta de către eminentii artiști dela Hofburgtheater din Viena, unele gazete ungurești, în frunte cu *Magyar-Hirlap*, scriau între altele: «Pot să vină și trupele teatrale germane în capitala noastră, dar nu acum, ci mai tîrziu, cînd *Nemții noștri vor fi deja maghiarisați*». Cît timp trebuie atunci să aștepte aceste trupe? Cunoscut este de toată lumea, că în capitala Ungariei, Buda-Pesta, este mai mare numărul acelor cari știu nemțește decît ungurește.

ele nu sunt în stare a le conserva. Așa dar *principiul de naționalitate*, cind este secundat de *justiție și libertate*, nu poate să fie decît salutar și folositor societăților și omenirii, a cărei pace și prosperitate depinde de pacea și prosperitatea Națiunilor.

Din nenorocire însă, «l'Autriche actuelle» după cum observă înțeleptul și judițiosul Hornung, deja citat, «nous donne aussi le spectacle d'un Etat qui ne possède pas la puissance intellectuelle nécessaire pour unir les races en un tout nouveau.»

După ce am văzut ce se înțelege prin *Națiune*, și care este forța și vitalitatea principiului de naționalitate, și că aceste calități îl recomandă și-l impun celor ce caută să dea un fundament dreptului internațional acum vom trece să examinăm cari sunt principalele elemente cari au concurat la ormarea și la constituirea deosebitelor națiuni.

MANIFESTUL SOCIETAȚII MACEDONENE

Societatea de cultură Macedo-Română a lansat următorul manifest:

Români, Macedoneni,

Sunt trei zeci de ani de cind frații noștri dela Dunăre au semănat în sufletele noastre și ale copiilor noștri necesitatea și datoria de a ne cultiva și instrui românește.

Această sămință, aruncată cu cea mai mare desinteresare și cu o afecțiune în adevăr frățească, a prins rădăcini adinci în inimele noastre; și grație ei, noi știm astăzi cine suntem, cunoaștem gloriosul nostru trecut, suntem pătrunși de rolul pacinic pe care îl avem în Peninsula Balcanică; în fine suntem fermi convinși că existența noastră, ca neam, se bazează numai pe lealitatea și devotamentul ce trebuie să avem către mărinimosul Sultan.

Români,

Numărăm printre strămoșii noștri, cuceritori ai lumii; suntem descendenți ai eroilor legionari romani, cari subjugară lumea. În negura ignoranței prin care am trecut, instinctiv, am conservat, cu limba străbună și sentimentul sacrificiului și al devotamentului, moștenit dela iluștri noștri străbuni. Ori unde a fost vorba de sacrificiu, Românul Mațedonean n'a pregetat.

Este o palmă măcar de pământ din Peninsula Balcanică, care să nu fie udată cu singele nostru?

Martori sunt și profundele văi ale Eladei și întinsele cîmpii ale Serbiei și Bulgariei și păduroșii munți ai Albaniei. Am fost buni și devotați pentru toți; dar pentru noi, făcut'am ceva? Fost'am buni pentru noi? Nu. Prin sudoarea și singele nostru am făcut să trăiască neamuri, cari, spre recunoștință, voesc să ne răpească limba și naționalitatea.

Patria noastră, Macedonia, este visul tuturor, și cu durere, trebuie să spunem, unii dintre frații noștri sunt ademeniți de dușmanii noștri, ca să uite gloriosul lor neam și să nesocotească lealitatea, ce se datorește gloriosului Sultan Abdul Hamit Han, puternicul scut al naționalității Române-Macedonene, singurul sub care se poate desvolta și în viitor naționalitatea Macedo-Română.

Români,

În ast-fel de situațiune, aflindu-se patria și compatrioții noștri, limba și naționalitatea românească, scopul nostru este să-i luminăm; să le arătăm, prin cultură, calea datoriei, calea de pacinică desvoltare. Neamul românesc a făcut și face continue sacrificii; noi, răminea-vom indiferenți? Noi, cari ne-am sacrificat pentru străini, nu vom face nimic pentru noi înși-ne?

Convinși de vitalitatea neamului româ-

nesc, s'a reînnoit, în zilele din urmă, organele de administrațiune ale «*Societății de cultură Macedo-Română*», și nu ne îndoim că la chemarea noastră, vor răspunde Românii Macedoneni ca un singur om, pentru binele și prosperitatea neamului nostru.

Apelăm deci, în numele intereselor naționale, românești, la toți românii macedoneni din Peninsula Balcanică ca și la cei cari locuiesc aci în România liberă și la cei de pretutindeni, spre a se grăbi să ne dea concursul lor, pentru ajungerea cât mai grabnic a scopului mîntuitor ce-și propune «*Societatea de cultură Macedo-Română*.»

Doritorii de a se grupa ca membrii în jurul societății se vor adresa la biurul societății din Strada Nouă 3.

Comitetul Societății Macedo-Române.

Președinte, V. A. Urechiiă

Membri { Periețeanu-Buzău
Dr. A. Leonte

Secretar, C. I. Naum.

DIN BUCOVINA

Ziarul *Patria* din Cernăuți publică următorul articol, din care se vede, că guvernul Bucovinei tratează pe Românii de acolo ca pe un popor de venetici, și acordă străinilor toate favorurile:

Dacă a servit vre-un moment din istoria țării noastre ocaziune guvernului local să-și dea pe față toate intențiunile sale, apoi ultimile decorațiuni din incidentul jubileului au desvălit firul conducător al politice: din piața Austriei în deplina sa nuditate. Propunerea baronului *Bourguignon* concipiată fără îndoială la inspirația sfteticilor săi, vorbește mai elocvent decît ori și ce comentariu.

Nu a fost om de bine în întreaga țară, fie chiar cel mai moderat dela fire, care să nu fi spus limpede pe față judecata sa asupra guvernului local și nu este nevoie să spunem, ca această judecată chiar și în gura celui mai moderat a fost o aspră condamnare la adresa a-

celora, cari fericesc țara sub firma baronului *Bourguignon*.

Dar și mai caracteristic este, că pînă cînd întreaga opinie publică a țării este revoltată contra ispravnicilor companiei *Würfel et Pompe*, pînă atunci organele publicistice, cari ar trebui să reoglindeze opinia publică — tac tăcerea peștelui.

Pînă oînd scriem aceste șire — și au trecut deja opt zile dela publicarea distincțiunilor jubiliare, de abia un singur ziar a luat — afară de noi — cuvîntul la distincțiuni, anume, «*Bukow: Rundschau*», dar și acest ziar — care adesea caută la atotputernicul *Würfel* inspirația sa, se vede că a ajuns într'o situație de tot dificilă, cînd a fost necesitat să vorbească despre partea care s'a făcut Bucovinei din incidentul jubileului de domnire a Majestății Sale.

Numitul ziar, după ce o încurcă în dreapta și stînga află, că *prea mulți protestanți* au fost decorați și cu obiecțiunea aceasta crede a fi mîntuit întreaga cestiune odioasă. Este adevărat, că șirul protestanților decorați bate la ochi fiecărui, care percurge lista, dar nu tocmai aceasta este necazul cel mai mare.

Știm de unde derivă protejearea protestatistului în țară, foaia germană s'a ferit să o spună, o spunem noi însă franc: D-l *Pompe*, acest pretins filoromân și magistrul al d-lui *Würfel* și-a căpătuit rudeniile și confesionalii, nimic mai mult, aceasta au făcut o însă și toți ceilalți suflori ai presidentului țării, numai că nu bate așa la ochi, fiind ceilalți . . . catolici și ne-am obișnuit deja a vedea cum se impune acestei țări caracterul catolic, încît azi-mîine chiar cu cea mai mare bunăvoință nu va mai putea recunoaște spectatorul imparțial că caracterul autohton al acestei țări este *ortodox-oriental*.

Și aici reluăm firul scăpat cu intenție de «*Buk. Rundschau*» ca să ilustrăm chestia decorațiunilor din punctul de vedere confesional. Să facem mai întîiu de toate ceva statistică.

Clerul româno-catolic constă din 41 membri, din cari a fost decorat unul cu ordinul «*Francisc Iosefin*».

Clerul greco-catolic constă din 18 membri din cari a fost decorat unul cu ordinul «*Francisc Iosefin*».

Clerul evanghelic luteran constă din 4 membri, din cari a fost decorat unul cu ordinul «*Francisc Iosefin*».

Clerul ortodox oriental constă din 346 membri, din cari afară de mitropolitul — capul bisericii

autocefale — n'a fost *nici unul* decorat cu vre-un ordin și de abia trei inși — un protopresbiter și doi preoți au primii crucea de aur cu coroana pentru merite — o distincție frumoasă, dar cu mult mai inferioară ordinelor primite de reprezentanții bisericelor străine în țară.

Astfel se preseută chestia din punct de vedere confesional și nu cum au căutat să prezente «Buk. Rundschau» afacerea, voind să tăvălească întreaga răspundere asupra unui singur sfetnic ... asupra d-lui Pompe.

Dar să mai aducem un exemplu cras înainte de ce ne tragem concluziile din această ispravă ticluită în palatul din piața Austriei.

Vom vorbi despre boerimea țării. Nu voim să-i relevăm meritele, ci ne vom restrânge a cita în original cuvintele Domnitorului jubilar, cu cari s'a despărțit după ultima sa vizită în Bucovina pe peronul dela Neolocăuți. Iată ce-a zis Majestatea Sa la 18 Septembrie 1880

«Ich danke Ihnen herzlichst, recht herzlich für den schönen Empfang, den Sie mir bereitet haben. Ich werde jederzeit die Interessen dieses mir so theueren Landes, *dessen Adel sich stets durch eine felsenfeste Treue ausgezeichnet hat*, fördern und demselben stets Meine besondere Fürsorge angedeihen lassen».

Astfel a grăit Majestatea Sa la 1880 și acum întrebăm, că în anul jubilar pe cine a propus guvernul țării, spre decorare din nobilimea aceste credincioasă? *Pe nimeni!!*

Am adus numai aceste două exemple, ca să caracterisăm procedarea sfetnicilor baronului Bourguignon față de autochtoni, căci tot astfel s'au purtat și față de toți ceilalți credincioși băștinași ai țării.

Și acum, după ce am arătat cine nu a fost recomandat spre decorare, să vedem pe cine a recomandat, pe cine a considerat guvernul țării, de cei mai vrednici de a fi prezentați Majestății Sale.

Răspunsul e simplu: rubedeniile și slugile plecate, cari au fost gata la ori-ce serviciu d. e. pe timpul *alegerilor pentru dietă*. Căci de altfel ce ar căuta Barleon, Zubrzycki, Marin, Vorobchevici etc. etc. în lista celor decorați. Au mai lipsit Duzinkiewicz, Ciuntuleac, și Matuszewski, dar poate, că ce n'a venit acum ... va urma la Crăciun.

Nu meritele adevărate, nu credința sinceră către tron și patrie, ci *protecționismul rușinos* și *resplătirea josnică a serviciilor servile* a fost firul

conducător în propunerile suflorilor guvernului local.

Iată *momentul etic* în politica de guvernament a camarilei din piața Austriei, care a prins prisionier pe presidentul țării.

După ce toate organele pretinse ale «opiniei publice» în țară tac, ne-am ținut de datorie a mai da pe față acest crud adevăr.

Întrebăm acum: Poate prospera o țară sub un astfel de guvernament?!

LIMBA UNGUREASCĂ DIN SECOLUL XIV-lea

În ședința recentă a academiei maghiare (secția I): *Szinnyei Iózsef* jun. a atras atenție învățaților maghiari asupra unui codex mic latinesc cuprinzând «*Sermones*», adică colecțiune de predici; și datînd — zice — din sfîrșitul secolului XIII-lea sau începutul XIV-lea. Codexul cu pricină a fost găsit într'o bibliotecă din provincie. Autorul codexului zice-se că este călugăr franciscan *Ion Watachai*, care în această cărticică de 154 pagini trecea predicile sale de ocazie, adică mai bine zis numai schițele acestor predice. Alătura cu textul latinesc, se află pe marginele singuraticelor pagini și text maghiar în chip de versuri. Versurile alcătuesc 3 strofe cu câte 3 rînduri; astfel că tot textul maghiar nu represintă mai mult decît 15 rînduri.

Pentru a procura cetitorilor o distracție plăcută, iacă să știe aici aceste scumpe relicuii ale «zevzecilor culturei», precum însuși *Bartha Miklósi* numește pe nația sa în uumărul dela 5 Iunie a. c. Iată limba dulce:

Habrosagban walacnok kegussege,
Eleeknek uruksege
Sciuksegeben walacnok beusege
Koorsagban coalacnok egessege
Ehezeu nepeknek
Chudalatus miunec ielenetuiben
Vnun zaianal mundut igenec tonosagaban
Scent oltarum kuner kepeben.
Oz Kerez fan figen Kezeben
Vnun tonohantuanac arulatie
Nemzetui nepnech vadulatia.
Ierusalem coarasanac tistes fugadatia
Isten fianoca artatlonsaga
Halalansch scidalmos guinã,

Bodug asçunnak schemehel latatia.

Ei bine cine nici acum după cetirea acestui giuvaer nu va prinde dragoste pentru limba și cultura maghiară, acela nu mai este posibil în această țară, acela e simplu trădător de patrie.

O ADUNARE SÎRBEASCA OPRITA

Pe Duminică trecută, 11 c., deputații congresuali sîrbești din Novi-Sad, *Bojidar Popovici* și *Dr. Slavko Miletici* (fiul bătrînilui Svetozar Miletici) convocaseră adunarea alegătorilor congresuali, spre a le da seamă despre lucrarea lor la congres și ce s'a întimplat dela amînarea lui încoace. Deși regulat anunțată, primarul din Novi-Sad a oprit ținerea adunării, motivîndu-și opreliștea în următorul mod: autoritatea nu e în stare a controla cine e alegător și cine nu, prin urmare — zice — nu e sigură că acolo ar fi de față numai ar legători; iar adunarea la care ori-cine ar putea lua parte, nu se poate permite, de oare-ce a-facerea ce e pusă pe program nu interesează pe toți cetățenii, astfel în cît s'ar putea întimpla neorîndueli. Afară de aceste autorități nu-i este cunoscut în ce sens ar fi luate conclusele.

Convocătorii s'au adresat către ministrul de de interne, care a procedat întocmai ca și la Șiria, n'a trimis răspuns pînă luni dimineata.

Deși «Zastava» anunțase la timp, că adunarea e oprită, totuși Duminică după amiază s'a strîns o mare mulțime de lume din Novi-Sad și giur înainte locul unde era să se țină. Fruntașii din loc au spus cetățenilor și prin viu graiu procederea autorităților; adunații s'au împrăștiat în liniște deplină.

În schimb s'au întrunit 112 persoane la cina comună în hotelul «Elisaveta»

«Zastava» descrie în cuvinte însuflețitoare decursul banchetului; din descriere reiese, că oamenii sunt decisi de luptă.

*

Din cel de pe urmă număr al «Zastavei», aflăm, că pînă acum 33 comune bisericesti s'au alipit la petiția celei din Novi-Sad către M. Sa; aproape toate au concluse unanim primite.

CONSTITUIREA NOULUI COMITET AL SECȚIUNEI

Noul Comitet al Ligei culturale secțiunea București, ales în Adunarea Generală din 29 Noembrie a. c. s'a constituit în ședința sa din 2 Decembre, în modul următor:

Președinte: d. St. Perietzianu-Buzău.

Vice-președinți: d-nii N. Cosăsescu și Pană Pencovici.

Cassier: d. G. I. Boambă.

Secretar: d. G. G. Bursan.

Membrii: { d. Pandelescu Terușanu
Loc.-Col. Tudoriu

CEHII DESPRE BANFFY

Correspondentul din Viena al lui «Nár Listy» își începe cu următoarele cuvinte raportul despre petrecerea lui Bánffy în Viena: «O călătorie mai anevoioasă ca de asta dată, ministrul president ungar n'a făcut încă nici odată. Altă dată venea în deplină conștiință de sine ca șef al guvernului, a cărei poziție este mult mai favorabilă ca a colegului său cisleitan; altă dată putea să se provoace la o majoritate solidă care stă la spatele lui ca un singur om. De astă dată însă nu poate retăcea, că majoritatea lui se destramă din zi în zi, ba că majoritatea aceasta are să se prefacă în curînd în minoritate. Cu toate acestea însă — precum se afirmă, în deobște — bar. Bánffy a părăsit Viena peste măsură de mulțumit și prevăzut cu plenipotența extra-ordinară, acordată lui de către Coroană în măsura deplină și cea mai întinsă»...

Pe urmă correspondentul povestește audiența și conferințele lui Bánffy cu miniștrii comun și Thun.

INFORMAȚIUNI

În prima ședință a Comitetului Ligei, secțiunea București, s'a luat frumoasa decizie de a da un bal în scopul de a mări fondurile Ligei și s'a însărcinat d-

St. Perietzianu-Buzău, presidentul secției, a face demersurile cuvenite.

S'a decis de asemeni, a se trimite circulari tuturor membrilor secției București cu rugăciunea, de a stăruii fie-care în cercul cunoștințelor sale pentru înscrierea de membrii noi în Liga culturală.

D. Președinte al comitetului Ligei a primit următoarea scrisoare:

Domnule Președinte

În urma propunerii domniei-voastre la adunarea din Dumnica, 29 Noembrie, ca domnii membrii ai Ligei Culturale să poată încuraja croitoria brevetată de Liga, și că ar fi bine să li se acorde un rabat de 10% din prețul învoit:

Subsemnatul, găsind această propunere încântătoare, mă grăbesc a vă încunoștiința, că cu începere de astăzi, acord fie-cărui membru al Ligei un rabat de 10% din prețul învoit.

Tot odată vă rog să bine-voiți a interveni ca stim. ziare din Capitală să bine-voiască a publica aceasta spre a se putea lua act de către domnii membrii.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea osebitei mele considerațiuni.

M. Segall.

Compatrioata noastră, d-șoara Agata Birsescu, angajată la Raimund Theater din Viena, a dat câteva reprezentațiuni ca oaspete a Sibiiului. Iată ce scriu în ziarele de acolo despre această artistă: *Tribuna* zice:

D-șoara Birsescu va pași diseară a treia oară, și miine seară ultima oară în sesiunea aceasta pe scena teatrului nostru. Succesul de aseară, în ce privește pe artista, a fost tot așa desăvârșit ca și altă-dată. Public a fost mai mult ca la «Medea». Toate locurile au fost ocupate.

Ziarele din loc vă apreciază cu entuziasm pașirea pe scena de aici a d-șoarei Birsescu.

S. D. *Tageblatt* scrie despre primul debut următoarele:

«Debutul ca oaspe a Agatei Birsescu e la noi ca pretutindenea unde se prețuește arta clasică, un eveniment de primul rang. De aceea a fost teatrul nostru foarte bine cercetat ieri de un public distins, și de sigur, că ar fi fost plin pînă la un singur loc, dacă primul debut nu s'ar fi publicat numai ieri. Numele ei pătrunde ca și tonul farmecător al vocii sale și cînd se pune în

prospect arta ei, se întrunesc instinctiv chiar și dușmanii tuturor tragediilor de 5 acte, pentru că se știe că are să apară ceva extraordinar, o revelație a adevăratei arte. «Medea», puternica dramă a lui Grillparzer, ultima din celebra trilogie «Lina de aur», s'a prezentat, pe cît știu, acum prima dată pe scena noastră, și cel ce numai ieri a cunoscut-o nu se va mira de aceasta. De abia va mai fi o dramă, care se pretindă așa o artistă de primul rang, care pe lingă o distinsă artă să întrunească totodată și o putere fizică aproape de necrezut, care să știe da de tonul fundamental sinistru și de o coloritură strălucitoare. Prestațiunea d-șoarei Birsescu este dintre acelea pe cari nu le mai uiți dacă le-ai văzut. Nici o mirare deci, dacă marile ziare o preamăresc ca cea mai puternică dintre prestațiunile ei, și că unanim susțin părerea, că pe scena germană astăzi nu se mai găsește o asemenea «Medea» și că geniala tragediană trebuie considerată ca cea mai chemată succesoră după Wolter».

Celalalt ziar local, «H. Z.» scrie între altele:

«Despre admirabila prestațiune artistică a d-șoarei Agata Birsescu nu putem vorbi decît cu admirațiune. Aici era asociat tot ce arta reprezentativă pretinde, ca să pătrundă pînă în cele mai intime adîncimi ale inimei: armonia fascinatoare a unei voci pline și adinci, expresia caldă și adevărtaă a tuturor sentimentelor, puterea răpitoare a suferințelor elementare — și nici cînd vre-un pas trecut peste granițele artei. Nici un singur moment n'a fost întrebuițat pentru exploatare retorică, și năsuința pentru efect nu s'a afirmat prin nici un singur cuvînt, căci în tot d'auna a domnit numai naturalul și peste tot măsură și curățenie.

În reprezentarea «Medeei» prin Agata Birsescu cooperarea artistică a tragedianei își face vrednic loc lingă lucrarea poetului.

Fiecare parte a tragediei ne-a dat probe despre aceasta. Tragedia, și reprezentația d-șoarei Agata Birsescu, a culminat în actul al treilea.

Eu nu-mi aduc aminte ca vre-o prestațiune dramatică să fie făcut o atît de puternică și adîncă impresiune ca prestațiunea d-șoarei Birsescu, cînd ia își chiamă la sine copiii săi proprii și aceștia se depărtează de ea».

Duminică 6/18 Decembrie 1898 ora 2 p. m. mare serbare literară și dramatică dată în profitul școalelor înființate la Tirnova și Muloviște în Macedonia 1898, de societatea cultu-

rală «Macedo-Română» cu concursul patriotic al artiștilor Teatrului național din București,

1. *Alexandri la Mircești*, comedie în versuri într'un act de V. A. Urechia, persoanele: V. Alexandri, d-nu Mărculescu, C. Negri, d-nu Notara, Agop Armeanul d-nu Niculescu, Matilda, soția lui d-na Aristița Romanescu, scena se petrece la Mircești.

2. *Fata de Bancher*, comedie în 3 acte de V. A. Urechia, jucată de d-na Aristița Romanescu și d-nii: Notara, Murgeanu și Petrescu. Spectacolul se va termina cu o scenă între doi Armâni (Lala și Chendra), de d-nul P. Vulcan. Inceputul la 2 ore ziua.

Pretul locurilor: Stal I 3 lei, Stalul II 2 lei, Stalul III. 1 leu, Logele din față 12 lei, Logele de sus 10 lei.

Biletele se găsesc pînă în ziua reprezentației la biuroul societății, strada Nouă No. 3 de la 8 — 10 ore.

*

Cetim în *Gazeta Transilvaniei*: Numărul studenților români în Viena, mai ales în ce privește pe cei născuți în România și Transilvania, e în descreștere. Această împrejurare tristă își află explicarea în faptul, că bursierii statului român sunt trimiși mai cu seamă în Franța, iar în ce privește tinerii din Ardeal, Bănat și țara ungurească, aceștia sunt împedicați de-a urma studiile în Viena prin aceea, că ministerul maghiar nu contrazice pentru srăinătate stipendiile votate prin administratorii fundațiilor naționale; afară de asta, cunoscuta ordinațiune ministerială prin care nu se mai recunoaște în Ungaria diploma de medic cîștigată în străinătate, a făcut imposibilă tinerilor dela noi studiarea medicinei în Viena. În urma aceasta, după cum constată raportul societății «România Jună», numărul membrilor ordinari ai acelei societăți, care înainte cu 10 — 11 ani era de cîte 36 — 40, în anul administrativ 1897 — 98 s'a redus la 29. Din Ardeal, au fost în anul 1897 — 98: 11, din Bănat 3, din Ungaria 2, în anul administrativ curent însă numai un membru s'a înscris din aceste țări. — Cu ocaziunea aceasta mat amintim, că fundațiunea jubilară a societății «România Jună» pentru crearea unui *alumneu român* în Viena constă din 2.653 fl. 52 cr. Pe lîngă asta, societatea are un fond neatacabil de 16.120 fl., fond de rezervă 450 fl., fond disponibil 254 fl.

*

Societatea academică «Carmen Silva» pe anul administrativ 1898/99 s'a Constituit în modul următor: Președinte *Valeriu Popescu*, stud. med., secretar *Ioan I. Fometescu*, stud. med., casier *Ion Murcu*, stud. în drept, bibliotecar *Ioan Deleu*, stud. în drept.

*

Societatea academică «România Jună» din Viena s'a constituit pentru noul an școlar în următorul mod: Președ.: *Marius Sturza*; Vice-

preșd.: forest. *Aurelian Turcan*; Secretar I: jur. *Mihaiu Popovici*; Secretar II: jur. *Bogdan de Pruncul*; Casier: med. *Nicolae Dracinschi*; Controlor: techn. *Eugen Muntean*; Bibliotecar: med. *Richard Linche*; Econom: med. *Ilie Ganea*. — *Comisia literară*: Med. *Marius Sturza*, jur. *Guilelm Șorban*, jur. *Mihaiu Popovici*, med. *Nicola Dracinschi*, jur. *Nicolae Carabioschi*. — *Comisia revăzătoare*: Med. *Alexandru Crăciunescu*, techn. *Octavian Păscuțiu*, forest. *Arcadie Procopovici*.

*

Mercuri în 25 curent, a avut loc la Universitatea din Iași o ședință a comisiunii de constituire a societății universitare române, ce este a se întemeia după inițiativa Rectorului Universității. Scopul societății este următorul: a) Ridicarea stărei culturale a țării. b) Cunonștiința amănunțită a faselor, prin care trece situația Românilor din alte țări. c) Alte scopuri culturale precum: Producțiuni literare, silința de a înfrîna jocul de cărți și răspîndirea convorbirei românești în societate. În această ședință s'au admis bazele după care să se lucreze statutele, baze prezentate de comisiunea profesorilor, și s'a însărcinat o comisiune de trei studenți, d-șoara Calipso Dimitriu și d-nii Chirileanu și Brăescu, cari sub președința d-lui profesor Găvănescu să alcătuiască statutele.

*

A apărut No. 9 din «*Amicul Progresului Român*» cu următorul sumar:

Avneturi și călătorii din America; Orașul căinilor. Duminecă în comuna Netoți. Prahova (ilustrație). Istorie și demografie. Padina Șerpătești. Etnografie. Nașterile ciudate la femeile lăuze. Medicina populară. Introducerea medicamentelor sub piele. Starea economică a țării. Agricultură și creșterea vitelor. Agricultură. Tăvălugirile. Arboricultură. Noțiuni despre vegetație și consilii asupra cultivei merilor, cașiilor, prunilor și cireșilor. Altoirea în ochiu, cu 2 ilustrațiuni.

Știri industriale, comerciale și agricole.

*

Societatea academică «Junimea» în Cernăuți în ședința sa generală din 27. Noembrie a. c. s'a constituit în următorul mod:

President: stud. fil. *Iancu I. Nistor*; vice-president: stud. jur. *Eugen Halip*; secretar I: stud. jur. *Octavian Scarlat*; secretar II: stud. jur. *Mihai Mitrofanovici*; controlor: stud. jur. *George Coclici*; cassar: stud. jur. *Aurelian Halip*; bibliotecar: stud. jur. *Teoctist Barbir*; econom: stud. jur. *Eugen Bocance*.